

“O‘QITUVCHI FAOLIYATIDA PEDAGOGIK MAHORAT” O‘QUV MAVZUSINI O‘ZLASHTIRISH JARAYONININIG AMALGA OSHIRISH YO‘LLARI

Sanginova Gulnoza Baxodirovna,
*Qo‘qon universiteti “Ta’lim kafedrası”
o‘qituvchisi
xusamr@mail.ru*

Annotatsiya. Ushbu maqolada “O‘qituvchi faoliyatida pedagogik mahorat” o‘quv mavzusini o‘zlashtirish jarayoninigin amalga oshirish yo‘llaridan biri bo‘lgan “Modulli o‘qitish” haqida fikr boradi. Modul fanning bir yoki bir necha tushunchalarni o‘zlashtirishga yo‘naltirilgan, ishlab chiqilgan tamoyillar asosida shakllangan mantiqan tugallangan o‘quv materiallardan iborat bo‘lishi keng yoritilgan.

Kalit so‘zlar: modul, o‘qitish, pedagogik mahorat, interfaol metod, modulli o‘qitish.

“Modulli o‘qitish” termini xalqaro tushuncha - modul bilan bog‘liq bo‘lib (“modul”, lat. modulus), uning bitta ma‘nosi faoliyat ko‘rsata oladigan o‘zaro chambarchas bog‘liq elementlardan iborat bo‘lgan tugunni bildiradi. Bu ma‘noda u modulli o‘qitishning asosiy vositasi sifatida, tugallangan axborot bloki sifatida tushuniladi.

Modul – bu fanning fundamental tushunchasini taqdim etadi: muayyan jarayoni yoki qonuni, bo‘limi, muayyan katta mavzusi, o‘zaro bog‘liq tushunchalar guruhidir.

Modul – bu fanning bir yoki bir necha tushunchalarni o‘zlashtirishga yo‘naltirilgan, ishlab chiqilgan tamoyillar asosida shakllangan mantiqan tugallangan o‘quv materialidir.

1982 yil YUNESKONing anjumandagi ma‘ruzasida modulga “Mashqlarni xususiy tezlikda diqqat bilan tanishish va ketma-ket o‘rganish orqali individual yoki guruh mashg‘ulotlarida bir yoki bir necha malakaga ega bo‘lish uchun mo‘ljallangan alohida o‘rgatuvchi paket (to‘plam)” deb ta‘rif berilgan edi.

Modulli o‘qitish – o‘qitishning istiqbolli tizimlaridan biri hisoblanadi, chunki u odam bosh miyasining o‘zlashtirish tizimga eng yaxshi moslashgandir.

Modulli o‘qitish asosan inson bosh miyasi to‘qimalarining modulli tashkil etilganligiga tayanadi.

Modulli o‘qitish, kasbiy ta‘limning quyidagi zamonaviy masalalarini har tomonlama yechish imkoniyatlarini yaratadi:

- modul - faoliyatlik asosida o‘qitish mazmunini optimallashtirish va tizimlash dasturlarini o‘zgaruvchanligi, moslashuvchanligini ta‘minlash;
- o‘qitishni individuallashtirish;

- amaliy faoliyatga o'rgatish va kuzatiladigan harakatlarni baholash darajasida o'qitish samaradorligini nazorat qilish;

- kasbiy motivatsiya (qiziqtirish) asosida, o'qitish jarayonini faol-lashtirish, mustaqillik va o'qitish imkoniyatlarini to'la ro'yobga chiqarish.

Modulli o'qitishning hozirgi zamon nazariyasi va amaliyotida ikki xil yondashuvni ajratib ko'rsatish mumkin: fan bo'yicha faoliyat yondashuvi va tizimli faoliyat yondashuvi.

Bu yondashuvlar doirasida modul asosida mutaxassislar tayyorlashning bir qator konsepsiyalari ishlab chiqilgan. Barcha konsepsiyalar zamirida faoliyat yondashuvi yotadi va bu nuqtai nazardan, o'qitish jarayoni to'laligicha yoki muayyan fan doirasida, modulli ta'lim dasturi mazmuniga muvofiq kasbiy faoliyat elementlarini o'quvchi tomonidan ketma-ket o'zlashtirishga yo'naltirilgan bo'ladi.

Turli konsepsiyalar doirasida, modulli ta'lim dasturlari, turli xil tarkib va tarkibiy tuzilmalardan iborat bo'ladi, turli shakldagi hujjatlarda taqdim etiladi, ammo ularning barchasi quyidagi uchta asosiy tarkibiy qismni majburiy ravishda o'z ichiga oladi: maqsadli mazmuniy dastur; turli ko'rinishlarga taqdim etilgan axborotlar banki; o'quvchilar uchun uslubiy ko'rsatmalar.

Pedagogik mahorating umumiy asoslarini yoritishda eng muhim tayanch tushuncha "mahorat" atamasi sanaladi¹. Mahorat (a. "mahorat" - mohirlik, ustalik, epchillik) - bir ish yoki faoliyatni yuksak darajada, hech bir qiyinchiliksiz, o'ta mohirlik bilan bajarish; biror ish, kasbiy faoliyatni samarali, yuksak darajada bajarish uchun ko'nikma, malakalarning zaruriy yoki muayyan ko'rsatmalarida orttirilishi, ustalik, mohirlikdir.

Pedagogik mahorat - 1) pedagogning pedagogik jarayonni tashkiliy, metodik, ruhiy va sub'yektiv jihatdan o'ta mohirlik, ustalik bilan tashkil etish va bosqarish qobiliyati, ko'nikmalarning samarali bajarilishi; 2) ta'lim- tarbiya jarayoniga ongli, ijodiy yondashuv, metodik bilimlarni samarali qo'llay olish qobiliyati, yuksak pedagogik tafakkur. Metodika tushunchasi yurtimizda ilmiy doirada keng qo'llanib kelinadi. Bundan tashqari u bilan yonma-yon usul, uslub kabi o'zbekcha muqobillari ham ishlatiladi.

Bizning nazarimizda ilmiy doirada xalqaro so'z bo'lgan metodika atamasi qo'llangani maqsadga muvofiq. Shu nuqtai nazardan qarashlarimizda metodika so'zidan foydalanamiz. Metodika tushunchasini o'rganishdan avval uning negizini

¹ Lesov K.S., Nizomboyev M.A. O'QITUVCHINING PEDAGOGIK MAHORATI UNING METODIKASING O'QITISH SIFATIGA TA'SIRI. file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/YO'PA0629%20(2).pdf

tahlil qilib ko'rsak. Metod o'zi nima? Metod bu biror maqsadni amalga oshirish uchun foydalaniladigan yo'l, usuldir.

Metod (yun. "metodos" – bilish yoki tadqiqot yo'li, nazariya, ta'limot) – voqelikni amaliy va nazariy egallash, o'zlashtirish, o'rganish, bilish uchun yo'lyo'riklar, usullar majmuasi, falsafiy bilimlarni yaratish va asoslash usuli. Metodika – pedagogik fanlar, shuningdek, ijtimoiy tizim talab qiladigan, pedagogika fani ko'rsatgan umumiy o'rta va oliy ta'limning maqsad vazifalariga mos ravishda ishlab chiqiladi.

Interfaol metodlar – o'zaro fikr almashishga, o'zaro fikrlarni to'ldirishga, goh noverbal, goho verbal ta'sir o'tkazishga qaratilgan harakatlar majmuasidir. Interfaol metodlarni qo'llashda o'zaro ta'sir asosiga qurilgan intellektual harakatlar shunchaki ta'sir yoki turtki vazifasini bajarish bilan cheklanib qolmaydi va hamkorlik subektlarini ijodiy izlanishga yo'naltirish, noma'lum holatni ochishga (kashf etishga) ko'mak beruvchi nazariy-aqliy mulohazalarni yaratish funksiyalarini ham bajarishi mumkin.

Pedagogik mahoratni oshirish metodikani yaxshilash uchun quyida asosiy nuqtalarga e'tibor qaratishi tavsiya etiladi:

Professional rivojlanish: O'z mahoratingizni oshirish uchun pedagogikda rivojlanishni davom ettiring. Yangiliklarni o'rganing, ilmiy tadqiqotlarga qiziqing, konferensiyalarda, seminarlarda va o'qituvchilar jamiyatlari bilan ishlash imkoniyatlaridan foydalaning.

O'qitish texnikalarini o'rganish: Bir nechta o'qitish texnikalarini o'rganib, ularni o'quvchilarga mos keladigan usullarda qo'llashingiz mumkin. Misol uchun, amaliy mashg'ulotlar, o'yinlar, vizual asboblardan, baho sistemalari va boshqalar.

Individual ravishda o'qitish: O'quvchilarning har biri farqli o'rganish stili va talablarga ega bo'lishi mumkin. Buning uchun, har bir o'quvchi bilan aloqani oshirib, ularning xohishlarini, qobiliyatlarini va talablari ni aniqlashingiz kerak. Shuningdek, o'quvchilarga bire bir yordam bera olasiz va ularni shaxsiy ravishda ko'rib chiqish uchun yaratuvchi muhit yaratishingiz mumkin.

O'quvchilarning qatnashishini ko'paytirish: Mashg'ulotlarda o'quvchilarni faol ravishda qatnashishiga imkoniyat berish uchun interaktiv usullar qo'llashingiz kerak. Guruh ishlarida, guruh ishlari va ijtimoiy fikr almashishlar orqali o'quvchilar o'rtasidagi hamkorlik va muloqotni oshirish mumkin.

O'quvchilar bilimlari va talablari haqida ma'lumot to'plash: O'quvchilarning o'zlarining talablarini, bilim darajalari va o'rganish usullarini tushunishingiz muhimdir. Ular bilan muloqotda bo'lib, ularning qanday o'rganishdan

zavqlanadiganligini, qaysi usullardan foydalanishlarini va qanday o'quv jarayonlaridan ko'proq foydalanishlarini bilib olishingiz kerak. Bunda, o'quvchilar bilimni sinovdan o'tkazish, anketa va muloqotlar orqali ma'lumot to'plashingiz mumkin.

Innovasion usullarni o'rganish: Pedagogik metodikada yangiliklarni qabul qilib oling. Innovasion usullar, interaktiv darsliklar, onlayn o'quv resurslari, o'yinlar va ilmiy tadqiqotlar pedagogik usullarini oshirishga yordam berishi mumkin. Konferensiyalarda, seminarlarda va pedagogik jamiyatlar bilan hamkorlikda yangiliklarni o'rganing va ulardan foydalaning.

Birlashtirilgan darsliklarni ishlatish: Birlashtirilgan darsliklar, turli fanlar orasidagi bog'lanishlarni ko'paytirish va o'quvchilarga amaliyotga asoslangan bilim olish imkoniyatini beradi. Darslarda yangi bilimlar va o'quv jihozlari o'quvchilar.

Refleksiya va baholash: O'quvchilar va o'qituvchilar uchun refleksiya va baholash muhimdir. O'quvchilarga baholar berish va ular bilan birlashib o'qish jarayonini baholash yordamida o'quvchilarning mustaqil o'rganish va shaxsiy rivojlanishlarini oshirishingiz mumkin. O'qituvchilar ham o'z faoliyatlarini baholash orqali o'zlarini yanada rivojlantirishlari mumkin.

Hamkorlik va maslahatlashish: Pedagogik mahoratni oshirish uchun hamkorlik va maslahatlashish muhimdir. Boshqa o'qituvchilar, ota-onalar, o'qituvchilar va talabalar orasida o'zaro ko'rsatmalardan, tajribalardan, yaxshi amaliyotlardan foydalanishingiz kerak. Yuqorida sanab o'tilgan usullardan tavsiyalardan foydalanib ko'rilsa ta'lim sifati o'sishiga va o'qituvchilarimizni pedagogik mahorati oshishiga metodikasi o'sishiga yaxshi yordam beradi degan umiddaman.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Lesov, K., & Nizomboev, M. (2023). O'qituvchining pedagogik mahorati uning metodikasining o'qitish sifatiga ta'siri. Бюллетень педагогов нового Узбекистана, 1(6), 127–130.
2. Ravshanovna, X. S. (2023). O'qituvchi kasbiy faoliyatida pedagogik muloqot usullarining o'zlashtirish jarayoniga ta'siri va ahamiyati. Journal of Universal Science Research, 1(10), 803-816.
3. Bo'riyeva, D.A. (2023). O'qituvchi faoliyatida pedagogik qobiliyatlarning o'rni. Educational Research in Universal Sciences, 2(14), 405-408.
4. Erkinjonova, G. (2023). Etnik-madaniy tarbiy-bola saxsini kamol toptiruvchi vosita. Formation of psychology and pedagogy as interdisciplinary sciences, 2(24), 383-386.
5. Erkinjonova, G. F. Q. (2021). Bolalar kitobxonligini rivojlantirishda oilaning orni. Scientific progress, 2(2), 339-343

6. Sanginova, G.B. (2024). Improving organization in the first environmental education of preschool children. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(4), 440-447.
7. Baxodirovna, S.G. (2023). Erta bolalik ta'limini qo'llab-quvvatlashda oilalarning roli. *Qo'qon universiteti xabarnomasi*, 9, 166-169.
8. Abduraxmonova, N.A. qizi. (2023). Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodiy faoliyatini rivojlantirish pedagogik muammo sifatida. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(12), 208–211.
9. Imomaliyeva, M. (2024). Nodira melodies of navoi. *Qo'qon universiteti xabarnomasi*, 10, 121-123.
10. Nigora, M. (2024). Yosh avlodga kitobxonlik ko'nikmalarini shakllantirishda oilaning o'rni. *Kokand university research base*, 216-219.
11. Maxliyoxon, O., & Shaxnozaxon, J. (2024). *DRAMA AND ARTISTIC READING IN PRIMARY GRADES: Study guide*. ISBN-13, 979-8324468415.
12. Maxliyoxon. (2024). [MODERN INTEGRATION OF PRIMARY EDUCATION, ART, PEDAGOGY AND INFORMATION COMMUNICATION](#). ISBN-13 : 979-8323781928 1, 158
13. Odilova, M. (2024). *O'ZBEKISTON TA'LIM TIZIMIDA PISA TESTINING ISTIQBOLLARI*. *Nordic_Press*, 3(0003).

